

A Szakmai Minősítő Testület működéséről

*„A kiválóság nem örökletes.
A minőség nem veled született.
Csak akkor lehetsz a legjobb, ha
a legjobbakkal veszed fel a versenyt.”*
Gundel Károly

Nagy szakmai kihívás volt számomra, hogy a kezdetektől részese lehettem a minőségfejlesztési folyamatnak, hogy az akkreditált képzést az elsők között végezhettem el és az auditálások során kiváló intézményeket, munkatársakat ismerhettem meg, akik később átvehették az elismerést. Amikor 2017-ben felkérést kaptam a Szakmai Minősítő Testületben való részvételre, tudtam, hogy olyan elődöktől veszem át a feladatot, akik nagyon sokat tettek a közművelődés minőségfejlesztésének elterjesztéséért. 2020 tavaszától azonban nemcsak testületi tagként, de a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársaként is felelős vagyok a címmel és a díjjal kapcsolatos feladatokért, a minőségbiztosítási folyamatokért.

Ezek a személyes tapasztalatok is megjelennek a szakmai minősítő testület feladatának, tevékenységének bemutatásánál.

2010. március 11-én jelent meg az Oktatási és Kulturális Minisztérium 10/2010. számú rendelete (továbbiakban: Rendelet) a Minősített Közművelődési Intézmény Cím és

Közművelődési Minőség Díj adományozásáról (továbbiakban: Cím és Díj), amelyet nagy szakmai várakozás előzött meg, több okból.

A közművelődésben dolgozók nemcsak figyelemmel kísérték a közoktatásban, a felnőttképzésben, az önkormányzati működésben alkalmazott különböző minőségirányítási modelleket, de szakmai szempontok alapján már munkacsoportban foglalkoztak a minőségfejlesztés rendszerével. Abban mindenki egyetértett, hogy a közművelődési intézmények működése során is szükség van a minőségi jellemzők megfogalmazására, az azonos fogalomhasználatra, az eredmények mérésére, ugyanakkor természetes félelem is volt az intézményben dolgozók részéről, hogy mekkora adminisztrációs terhet ró a munkatársakra a partnerközpontú működés, a tudatos fejlesztés, a tevékenységek dokumentálása.

Nagy előnye azoknak a kollégáknak volt, akik már a Rendelet megjelenése előtt elkezdődött képzésre beiratkoztak, és a Minőségfejlesztés a közművelődésben I. képzés elvégzése során alapvető ismereteket szerezhettek a minőségfejlesztési programról, az önértékelés folyamatáról, míg a II. képzési modul a pályázati anyag értékelésére, az audit lefolytatására készítette fel őket. A képzések segí-

tettek abban, hogy a közművelődési intézményekből érkezők elkezdjék átvizsgálni a dokumentumaikat, megismertessék a szakembereket az új szemlélettel, és meggyőzzék őket arról, milyen hatással lehet a szakmai munkára a minőségfejlesztés látásmódja.

A Rendelet megjelenése bizonyította, hogy a fejlesztő munkának, a kiemelkedő teljesítménynek közművelődési területen is van elismerése. A jogszabály arra is sikeres választ adott, hogy a Cím és Díj pályázat kiírása, értékelése, elbírálása és a javaslat összeállítása nem a szakma kihagyásával történik, hanem a Szakmai Minősítő Testület (SZMT) közreműködésével.

A Rendelet ugyanis – megalkotása óta változatlan feltételekkel – részletesen meghatározza a szakmai minősítő testület tagjainak számát és a megbízás feltételeit. Az öt főből álló testület elnökének és négy tagjának – akiknek négy évre szóló megbízását a kulturális szakértőként jogosultnak kell lennie szakfelügyeleti munka végzésére, valamint az akkreditált tanfolyamon a tanúsítványt is meg kell szereznie.

A Rendelet megjelenése után megalakult SZMT ügyrendjét (továbbiakban: Ügyrend) a jogszabály alapján maga állapította meg, me-

lyet az elmúlt évtizedben két alkalommal módosított a tagság, és amelyet a kulturális államtitkár hagyott jóvá. Az Ügyrend részletesen kidolgozott mind a tagok jogállását, feladat- és hatáskörét, mind a pályázati folyamatot illetően. Szabályozza mindazokat a feltételeket, amelyeket a tagoknak a megbízás alatt be kell tartani, legyen az öszszeférhetetlenség, pályázati érintettség, az üléseken való részvétel. Az Ügyrend a működésnél meghatározza az ülések összehívásának módját, a jegyzőkönyvek tartalmát és hitelesítését is. 2020-ig a testület tagjai nem éltek a távolléti ülés lehetőségével, azonban a koronavírus miatt a személyes találkozások helyett a virtuális térbe kerültek át a megbeszélések, s így a pályázati határidők, a feladatok is teljesíthetők voltak.

A Rendelet megjelenésének 10 éves évfordulóját ünnepli ez a lapszám, s mi sem bizonyítja jobban azt az oly sokszor emlegetett PD-CA-ciklust (Plan-Do-Check-Act), mint maga az SZMT működése. A testület legfőbb célja, hogy saját szabályzatának átdolgozásával a pályázati dokumentáció, az értékelő jelentés felülvizsgálatával, módosításával a közművelődési intézmények közösségi művelődésben elért eredményeinek bemutatását, elismerését támogassa, segítse.

A Rendelet megjelenésekor már az SZMT rendelkezésére álltak azok a dokumentumok, amelyek a pályázati kiíráshoz szükségesek voltak, úgy a pályázati dokumentáció, a segédanyagok, mint az Útmutató, a jogszabálygyűjtemény, a szakmai fogalomtár. Az első évek tapasztalatai alapján azonban az SZMT 2014-ben a teljes dokumentáció felülvizsgálatát határozta el. A közművelődési szakértőkből, a vizsgálatokat folytató auditorokból álló munkacsoport jelentős módosítást javasolt. A szakmai indokokkal alátámasztott, a közművelődési intézmények

Munkamegbeszélés 2014 augusztusában a Corvin téren

tevékenységeihez jobban igazodó pályázati dokumentációt elfogadta az SZMT, és szerkezetét, tartalmát tekintve 2021-ig ez lett a pályázat alapja. A nyolc tevékenység meghatározása, az ismétlődések megszüntetése, a szervezeti kultúra szerepének pontosabb értelmezése, az életszerű közművelődési dokumentáció meghatározása nemcsak az intézmények, de az ellenőrzést végző szakértők munkáját is megkönnyítette.

A Rendelet alapján a kultúráért felelős miniszter a Címmel és Díjjal kapcsolatos ügyviteli, szervezési, lebonyolítási és nyilvántartási feladatok ellátását, valamint a minőségfejlesztés rendszerének folyamatos fejlesztését közszolgáltatási szerződés megkötésével a Nemzeti Művelődési Intézeten keresztül biztosítja. Ennek alapján a 2021-es pályázati kiírásra a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársai már előkészítették a Cím pályázati anyagához összeállított változtatásokat.

Az elmúlt években is arra törekedtek az SZMT tagjai, hogy az intézményektől, az auditoroktól visszaérkező észrevételeket beépítsék a szakmai anyagokba, a felkészítő képzésekbe, azonban a következő

időszak reményeink szerint ismét jelentős változást fog hozni a közművelődés minőségfejlesztésében.

Nemcsak a hivatalos üléseken, hanem más szakmai megbeszéléseken is rendszeresen egyeztetnek a tagok a továbbfejlesztés szükségességéről, a lehetőségekről. A pályázati dokumentációban részben a jogszabályi változások miatt, részben a szakmai tapasztalatok alapján történtek módosítások. A Rendelet alapján jelenleg csak az intézményi formában működő közművelődési szervezetek pályázhatnak, miközben egyre több közösségi szinten dolgozó szakember érdeklődik, hogy milyen módon vehetne részt a minőségfejlesztési folyamatban. A testület tagjai is több alkalommal foglalkoztak a közösségi szintek pályázati lehetőségével, hiszen a jogszabályi előírások és Magyarország településszerkezete miatt ezekből a szervezetekből van a legtöbb hazánkban. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 2021. január 1-jétől a közösségi szintekben kötelezővé tette a szakirányú középfokú végzettséggel rendelkező személy foglalkoztatását, aki a képzéseken már megismerkedhet

a minőségfejlesztés folyamatával. Biztosítani kell tehát, hogy a közösségi szinterek is megmérethessék magukat, bizonyíthassák, hogy közösségi, életminőséget javító, érték-hordozó tevékenységet végeznek folyamatos fejlesztéssel, partnerközpontú működéssel. A Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Igazgatóságának munkatársai ezért már készítik a közösségi szinterek önértékelési dokumentumait, amelyet az SZMT 2021-ben szakmai anyagként megismerhet és felhasználásra javasolhat.

Az SZMT Ügyrendje a pályázat folyamatát, a határidőket, a döntéshozatallal kapcsolatos teendőket is tartalmazza. A pályázat megjelenése után 30 nappal kell a jelentkezési lapot benyújtani (április–május hónap), majd szeptember 15-ig kell a végleges pályázati dokumentációt beadni. Így – figyelembe véve a már előzetes felkészülést is – elegendő idő áll az intézmények rendelkezésére, hogy összeállítsák a pályázat teljes anyagát. Ebben az időszakban a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Igazgatóságának és a megyei igazgatóságoknak a munkatársai tartanak felkészítőket, személyes tanácsadásokat. Természetesen az SZMT tagjai nemcsak a pályázat időszakában, hanem egész évben feladatuknak tekintik a segítő támogatást, biztosítják a konzultációs lehetőséget az érdeklődő szakembereknek, intézményvezetőknek, és különböző fórumokon népszerűsítik a Cím és Díj pályázatot.

A koronavírus-járvány, a veszélyhelyzet gyors és hatékony döntéseket követelt meg 2020-ban az SZMT tagjaitól. A májusi jelentkezés után az intézmények szakmai felkészítését az előző évekhez hasonlóan nem lehetett személyes jelenléttel megszervezni, ezért az a határozat született, hogy ezeket online tartásuk meg. A tapasztalatok kedvezőek voltak, és a virtuális térben több alkalommal is lehető-

sége volt a pályázóknak a szakmai megbeszélésre, a dokumentumokkal kapcsolatos egyeztetésre.

Az SZMT feladata a Címre és Díjra beérkező pályázatok kiírás szempontjai szerinti formai ellenőrzése, és erről összegző jelentés készítése, az érvényes pályázatok alapján pedig döntés az értékeléssel megbízott szakértőkről.

A helyszíni szemlére, az önértékelésen alapuló pályázati dokumentáció és a megfelelés ellenőrzésére, valamint az erősségek, modellértékű gyakorlatok meghatározására nagy tapasztalattal rendelkező szakembereket kér fel az SZMT. A 2020 őszi veszélyhelyzet miatt azonban a helyszíni szemlének a lebonyolításáról is határoznia kellett a tagoknak. Az intézményekkel és szakértőkkel történt egyeztetés után – a Rendelet megjelenése óta először – az online auditálás mellett döntött az SZMT. Az együttműködés az intézmények és a szakértők között ebben a rendkívüli helyzetben a szokatlan körülmények ellenére is jó és sikeres volt.

A beérkező értékelő jelentések nemcsak az intézmények minőségfejlesztésben elért eredményeit, az önértékelés megalapozottságát, a minősítési követelményeknek való megfelelést mutatják meg, hanem meghatározzák a fejlesztésre vonatkozó területeket, feladatokat is. Ezen szakmai anyagok alapján tesz javaslatot az SZMT tárgyév december 15-ig a Cím, illetve a Díj viselésére jogosult

intézményekre a kulturális miniszternek. A javaslatok szakmai megalapozottságát mutatja, hogy az elmúlt tíz évben a felterjesztett intézmények mindegyike megkapta a Minősített Közművelődési Intézmény Cím és a Közművelődési Minőség Díj elismerést.

Reményeim szerint a következő időszakra tervezett változtatások ismét segítik az intézmények, közösségi szinterek minőségfejlesztési munkáját, egyre többen ismerik meg és használják a közművelődés minőségirányítási rendszerét és nyújtják be pályázataikat a Minősített Közművelődési Intézmény Cím és a Közművelődési Minőség Díj elismerésre.

Önzetlen, szakmafejlesztő aktivitásuk és elismertségük alapján végezettel következzék egy névsor, melyben időrendben, a munkahely megnevezése nélkül felsoroljuk mindazokat a közművelődési szakértőket és egyben helyszíni ellenőrzésre jogosult és gyakorló szakembereket, akik a Rendelet hatályba lépése óta a Szakmai Minősítő Testület munkájában részt vettek.

Elnök: dr. Szurmainé Silkó Mária, Závogyán Magdolna, Polyák Albert, Kary József

Tagok: Újfalusi Gábor, Földiák András, dr. Szabó Irma PhD, Nadrai Lászlóné, Szedlacsek Emília, Fekete-Dombi Ildikó, Kary József, Juhász Zsófia, Török Rita, Csatlós-né Komáromi Katalin, Czékmási Csilla

TÖRÖK RITA Wlassics Gyula-díjas közművelődési szakember. Pályája során kerületi művelődési központban, általános művelődési központban és integrált kulturális intézményben dolgozott művelődésszervezőként és intézményvezetőként. 2018 szeptemberétől a Nemzeti Művelődési Intézet módszertani munkatársa, központvezetője. Közel húsz éve szakfelügyelő, oktatóként részt vesz a közművelődési képzésekben, a felnőttképzésben szakmai vizsgabizottsági tag. 2019-től a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesület alapító tagja.